

FILMSKI KALEIDOSKOP

M. Vetus

Imali smo prilike vidjeti dva posljednja filma CHARLESA CHAPLINA, i to *Gospodin Verdu* i *Svjetla pozornice*. Ako dodamo još film *Kralj u New Yorku*, onda znamo da su to posljednja njegova ostvarenja. Chaplin, taj nenadmašivi majstor pantomime uspješno se prilagodio zvučnom filmu i stvorio svoju vlastitu varijantu govornog filma. Njegov siže i priča imaju dosta govornih mjesta, ali u sredini cijelog zapleta ipak se ustobočila pantomima, ta prekrasna čarobna igra kojom se Chaplin proslavio.

Misterij pantomime krije se u tome što ona pruža fantastične mogućnosti da se prikaže tragika čovjeka na zemlji. Toga je Chaplin bio potpuno svjestan, pa je svojim pantomimskim sižejima dao nezaboravne kreacije koje su nepovnljive u svjetskom filmu. Glumeći klauna u *Svjetlosti pozornice*, koji je na izmaku svojih tjelesnih snaga, Chaplin priča uzbudljivim glasom tragiku čovjeka kao takvog. Njegovo shvaćanje ljudske egzistentnosti sastoji se u uzdizanju velebnog lika čovjeka u njegovoj plemenitosti i naporima da odradi gotovu božansku misiju na zemlji. Svi su Chaplinovi filmovi i sižeji koje obrađuje potpuno čedni, pa još jednom očituju prevagu nijemog filma nad zvučnim, koji se katastrofalno udaljio izlaganjem lascivnog i ne-humanog.

Chaplin je u prvom redu pjesnik, koji pjeva o ljudskim bolima, pa i onda kada je to najteže, kada je suze zamijenio bolni grcaj u kojem vapi čovjek kao osjećajno biće. Međutim plemeniti ciljevi, kojima je podređena misija čovjeka na zemlji, ostvaruju čovjekov poziv: da uljepša svijet svojim kreacijama, svojom pomoći bližnjemu i vlastitim rascvatom kreativnih mogućnosti. Taj labudi pjev Chaplina dočekali smo gotovo nakon dvadeset godina, jer se ovi filmovi u nas još nisu bili prikazivali.

Gledali smo i dva posljednja filma talijanskog režisera LUCHINA VISCONTIJA (*Nasilje i strast* i *Nevino — uljez*). Većinu svojih filmova Visconti je radio po sižejima u kojima je dominantnu ulogu imao utjecaj Dostojevskoga. Tako je i s ovim zadnjim njegovim filmovima. Tragika čovjeka na zemlji ostvaruje se u svakom ljudskom biću na najrazličitije načine, ali put koji je gotovo klasičan za sve ljude, to je tragika ljudskih strasti. Strasti koje paraju čovjekom kao stihija prirode izazivaju vratolomne poremećaje psihe, a ta iznakaženost bića redovito završava tragikom.

Ta psihološka sonda ima svoje opravdanje, pa je Visconti s razumljivom dozom opreza stalno ubacuje u svojim filmovima u kojima dominiraju strasti i lomovi ljudskih karaktera u sukobu čovjeka sa samim sobom i s problemom strasti. Visconti ne moralizira, on ne stvara presedan propovijedi kao takve, nego se samo zadržava na činjenicama. O njegovu kreativnom postupku već se mnogo pisalo. On je majstor »mizanscena«, majstor ambijenta, u njegovim filmovima veliku ulogu ima kostimografija i likovna vrijednost kadra, što mu je stvorilo famu jednog od najgledanijih svjetskih filmskih režisera.

VOLKER SCHLÖNDORFF sa svoja dva filma: *Izgnubljena čast Katarine Blum* i *Ubojstvo iz milosrđa* uvodi nas u novu renesansu njemačkog filma. Poslije epohe ekspresionizma nikad se njemački film nije tako uzdigao kao s ostvarenjima nekolicine mlađih filmskih režisera. Schlöndorff prema romanu Henricha Bölla priča svoju priču o Katarini Blum koja se zaljubljuje u jednog terorista. Angela Winkler ostvarila je maestoznu filmsku ulogu najjednostavnijim sredstvima filmske glume. U filmu dolazi do izražaja nešto demonsko što mu daje posebnu sudbinsku označnicu.

Engleski filmski režiser JOSEPH LOSEY predstavio nam se ove sezone s filmom *Gospodin Klein* u kojem je glavnu ulogu imao Alain Delon. Ovoga glumca gotovo nismo mogli prepoznati toliko je snažno tumačio lik iz priče o nacističkim progonima Židova. To je dokaz da glumci čekaju svoju šansu u

rukama dobrih režisera. Delon koji je predstavnik srednje generacije francuskih filmskih glumaca u ovom filmu glumi kao preporoden. Loseyu odgovaraju filmovi i priče intelektualne težine. On je pravi majstor, vješt da ovjekovječi takve situacije u kojima dominira problem duhovnosti modernog čovjeka.

Od boljih filmova treba spomenuti još i film *Maratonac* JOHNA SCHLESINGERA u kojem je naslovnu ulogu imao Dustin Hoffman, koji nam je poznat iz *Ponoćnog kauboja* i niza drugih filmova. Bez sumnje, on je jedan od većih talenata moderne svjetske kinematografije.

NOVE KNJIGE

Ivan Ostojić: SPLITSKI KAPTOL U SPLITSKO-MAKARSKOJ BISKUPIJI (1828—1969), Prvostolni kaptol — Split, Split, 1977. Narudžbe prima: Prvostolni Kaptol — Split, Zrinsko-frankopanska 14, 58000 Split.

Cijena u pretplati za pojedinačne narudžbe (do 1. travnja 1978.) 200 din, u prodaji 250 din.

Mihovil Bolonić — Ivan Žie Rokov: OTOK KRK KROZ VJEKOVE, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1977. Cijena: broširano 150, uvezeno 220 din. Narudžbe: Biskupski ordinarijat, 51500 Krk — ili: Kršćanska sadašnjost, Marulićev trg 14, 41000 Zagreb.

Mihovil Bolonić: BRATOVŠTINA SV. IVANA KRSTITELJA U VRBNIKU KAPARI (1323—1973) I DRUGE BRATOVŠTINE NA OTOKU KRKU, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1975. Cijena 100 din. Narudžbe kao gore.

Jean Guittou: ISUS (preveo i izdao Filip Mašić), Zagreb, 1977. Cijena 150 din. Narudžbe: Stjepan Dilber, Palmotićeva 33, 41000 Zagreb.

France-Martin Dolinar: DAS JESUITENKOLLEG IN LAIBACH UND DIE RESIDENZ PLETERJE 1597—1704, dizertacija obranjena na Gregorijani, Ljubljana, 1977.

PREDAVANJA DOPISNOG TEČAJA ZA MISIJSKU NAOBRAZBU izdaje naša Misijska centrala u Sarajevu svakog mjeseca počevši od studenoga 1977. Pojedinačno predavanje stoji 5 din. Narudžbe prima: Misijska centrala, Radjoke Lakić 7, p. p. 155, 71001 Sarajevo.

Dr. o. Jerko Šetka: NA IZVORU OBNOVE, razmatranja o sakramentu pokore, Zagreb, 1977. Izdala i narudžbe prima: Vicepostulatura o. Ante Antića, Vrbanićeva 35, 41000 Zagreb. Cijena 15 din.

Dr. o. Jeronim Šetka: PUT U ŽIVOT, V. izdanje, list Marija, Split, 1978. Cijena do 1. lipnja 40 din, poslije 50 din. Narudžbe: Uprava lista Marija, Trg Gaje Bulata 3, 58000 Split.

O. Stanko Banić — o. Budimir Cvitković: KATEKIZAM — SLIKOVNICA za prvu godinu polaska vjeronauka, HKD sv. Ćirila i Metoda, Zagreb, 1978. Cijena 50 din. Narudžbe: Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda, Kaptol 9, p. p. 721, 41001 Zagreb.